

РЕЦЕНЗІЯ

професора кафедри психології та педагогіки Національного університету фізичного виховання і спорту України, кандидата педагогічних наук, професора Воронової Валентини Іванівни на дисертаційну роботу Андрієнко Ганни Сергіївни на тему «Підготовка спортсменок високої кваліфікації в черліденгу до головних змагань року (на матеріалі дисципліни чер-данс-фрістайл-дует)», представлену на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Актуальність теми. Успішна спеціалізація в дисциплінах в черліденгу, який є складнокоординаційним видом спорту, зокрема дисципліна чер-данс-фрістайл-дует, вимагає від спортсменів не тільки високого рівня прояву координації, сили, гнучкості, здатності до швидкої адаптації та реагування на музичний супровід, взаємодії з партнерами, але і специфічного прояву індивідуально-особистісних властивостей спортсменок. Урахування всього комплексу вимог при підготовці до головних змагань року потребує комплексного підходу, де значущими виступають фізична підготовка, психологічна стійкість, артистизм та виразності виконання.

Проблема наявних на сьогодні досліджень полягає у відсутності уніфікованих підходів до підготовки в таких специфічних дисциплінах, як чер-данс-фрістайл-дует, де потрібно враховувати не лише індивідуальні особливості спортсменок, а й їх взаємодію у дуеті. Це створює необхідність у розробці адаптованих програм тренувань, що включають елементи хореографії, акробатики, силових вправ та вправ на витривалість, спрямованих на розвиток координаційних здібностей та психологічної готовності до виступів. Необхідність досліджень обумовлена і потребою в оптимізації тренувального процесу, з огляду на високу травматичність та великі функціональні навантаження на спортсменок. Тому очевидно, що ефективна підготовка має базуватися на науково обґрунтованих методиках, що дозволить досягти максимальних результатів з мінімальним ризиком фізичних і психічних травм.

У зв'язку з цим, проведення наукових досліджень, присвячених побудові та змісту тренувального процесу в черліденгу, є актуальним для подальшого розвитку цього виду спорту та підвищення рівня підготовленості спортсменок до головних змагань року.

Зв'язок роботи з науковими планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до теми Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2016-2020 рр. за темою 2.11 «Статодинамічна стійкість, як основа технічної підготовки тих, хто займаються спортивними видами гімнастики» (№ державної реєстрації 0116U001612), та теми Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021-2025 рр. 2.10 «Рационалізація тренувального процесу у спортивних видах гімнастики (№ державної реєстрації 0121U108308). Внесок здобувача, як співвиконавця теми,

полягав у розробці етапу безпосередньої підготовки до змагань спортсменок в черліденгу та перевірки його ефективності, розробки програми моніторингу стану спортсменок при підготовці до змагань.

Наукова новизна одержаних результатів. В роботі вперше отримано наступні дані:

- здійснено науковий аналіз підходів та закономірностей побудови і програмування тренувального процесу та змагальної діяльності та обґрунтовано підхід до побудови тренувального процесу спортсменок високої кваліфікації в черліденгу в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует;
- обґрунтовані та розроблені план підготовки та зміст етапу безпосередньої підготовки до головних змагань року кваліфікованих спортсменок в черліденгу з дисципліни чер-данс-фрістайл-дует з урахуванням специфіки календаря змагань та особливостей виду спорту;
- розроблено алгоритм побудови етапу безпосередньої підготовки до змагань в черліденгу;
- запропоновано програму моніторингу стану спортсменок в процесі підготовки до головних змагань року з використанням інструментальних методів оцінки стійкості та рівноваги спортсменок, психологічних характеристик, психофізіологічних показників та складу тіла.

Доповнено дані щодо закономірностей побудови і програмування тренувального процесу, змагальної діяльності в спорті та складнокоординаційних видах спорту та в черліденгу; підтверджено та доповнено дані щодо ефективності застосування програми поточного контролю за станом спортсменок при підготовці до головних змагань, використання методу стабілографії, психологічних та психофізіологічних методик, оцінки складу тіла в процесі контролю рівня підготовленості спортсменок.

Практична значущість одержаних результатів полягає в розробці структури та змісту етапу підготовки спортсменок з черліденгу до головних змагань року, впровадженні підходу до планування тренувального процесу спортсменок в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует, розробці системи моніторингу стану спортсменок при підготовці до змагань, наданні практичних рекомендацій до впровадження змісту етапу підготовки спортсменок до головних змагань року в національну збірну команду з черліденгу для використання тренерами.

Результати досліджень було впроваджено в навчальний процес кафедри спортивних видів гімнастики Національного університету фізичного виховання і спорту України при викладанні дисципліни «Теорія і методика викладання обраного виду спорту» для студентів 4 курсу першого бакалаврського рівня (акти впровадження від 16 листопада 2021 р. та 15 травня 2023 р.). Результати досліджень апробовано і впроваджено в практику роботи ГО «Всеукраїнська федерація черліденгу» (акт впровадження від 03 вересня 2021 р.) та Центру підвищення кваліфікації та перепідготовки для тренерів (акти впровадження від 17 листопада 2021 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна. Обґрунтування алгоритму побудови етапу безпосередньої підготовки до головних змагань висококваліфікованих черлідерок в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует забезпечене достатньою науково-літературною базою дослідження, теоретичним, і експериментально-методологічним рівнем проведених досліджень, оскільки здобувачкою було використано:

для поглибленого вивчення аспектів досліджуваної проблеми, всебічного аналізу сучасних поглядів на підготовку спортсменів в складнокоординаційних видах спорту та черліденгу, обґрунтування мети та завдань дослідження - теоретичний аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури та мережі Інтернет;

з метою визначення особливостей побудови змагальної композиції в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует, вивчення критеріїв оцінювання та виступу спортсменок протягом сезону для подальшого обґрунтування річного циклу та побудови етапів безпосередньої підготовки до змагань - аналіз міжнародних (чемпіонатів світу, Європи, кубків світу) та всеукраїнських (чемпіонатів України) змагань;

педагогічне спостереження при аналізі матеріалів, отриманих в результаті досліджень тренувальної та змагальної діяльності спортсменок та тестування (з жовтня 2022 року по серпень 2023);

метод комп'ютерної стабілографії для оцінки рівня сформованості навичок рухової сенсорної системи по управлінню стійкості тіла;

методи дослідження психологічних і психофізіологічних особливостей особистості висококваліфікованих черлідерок (складові прояву нервової системи, психічних процесів та спрямованості особистості спортсменок), які важливо враховувати при розробці структури та змісту етапу підготовки спортсменок з черліденгу до головних змагань року;

інструментальні методи, що забезпечили дослідження антропометричних показників, структури тіла та складу тіла;

методи математичної статистики для коректного опрацювання кількісних показників отриманих результатів дослідження.

Оцінка змісту дисертації, її завдання в цілому і основних положень дисертації.

У першому розділі «Актуальні проблеми підготовки спортсменів до змагань в складнокоординаційних видах спорту та черліденгу» детально та всебічно проаналізовано сучасні погляди на підготовку спортсменів в складнокоординаційних видах спорту; показані та описані особливості змагальної діяльності спортсменів; наведені сучасні дані про побудову

підготовки та контроль підготовленості спортсменів до змагань в складнокоординаційних видах спорту та черліденгу.

У другому розділі «Методи та організація дослідження» охарактеризовано методологію дослідження, наведено та пояснено мету використання методів дослідження, обґрунтовано і висвітлено необхідність їх застосування. Представлено відомості про випробування та етапи дослідження. Здійснений опис психологічних і психофізіологічних методів, які були використані під час проведення дисертаційного дослідження, переконує у системному та науковому підході до вивчення намічених задач.

В дослідженні, яке проводилися в три етапи з 2020 по 2024 рр. взяли участь 4 спортсменки, майстри спорту України, які готувалися до чемпіонату світу та чемпіонату Європи в дуеті.

У третьому розділі «Обґрунтування підходу та побудова етапу безпосередньої підготовки до головних змагань спортсменок високої кваліфікації в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует», на основі отриманих даних пояснюється підхід до підготовки до змагань з черліденгу спортсменок високої кваліфікації в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует, на основі організації побудови річного циклу підготовки спортсменок високої кваліфікації в даній дисципліні; охарактеризовано деталі та особливості розробки структури та змісту етапу безпосередньої підготовки до головних змагань року.

Для забезпечення всебічного розвитку якостей і можливостей спортсменок та оптимізації їхньої тренувальної програми з метою досягнення найкращих результатів на змаганнях підкреслено необхідність при побудові етапу безпосередньої підготовки використання та поєднання інтегрального, комплексного, системного та індивідуального принципів.

У четвертому розділі «Контроль та динаміка стану кваліфікованих спортсменок у черліденгу при підготовці до головних змагань в дисципліні чер-данс-фрістайл-дует» здійснено комплексний підхід до оцінки стійкості, рівноваги, антропометричних показників, а також психологічної та психофізіологічної готовності спортсменок. Доведено, що аналіз індивідуальних особливостей спортсменок дозволив тренерам скоригувати процес підготовки до змагань, а саме контроль-підготовчий мезоцикл, з акцентом на покращення координації, рівноваги, що є ключовим для ефективної підготовки до змагань у дисципліні чер-данс-фрістайл-дует. Проведений в ході дослідження аналіз масо-ростового індексу, основного обміну, жирової та м'язової маси спортсменок переконливо свідчить, що більшість спортсменок мають показники в межах фізіологічної норми. Показники аналізу складу тіла встановили індивідуальні особливості кожної спортсменки, зокрема відсоток жирової тканини та м'язової маси, що є значущим для розробки індивідуальних тренувальних програм та планів

харчування і вказує на необхідність інтегрованого підходу до тренувань. Моніторинг стану кваліфікованих спортсменок у черліденгу за психологічними та психофізіологічними показниками виявив значні індивідуальні відмінності в психологічному стані, здатності до саморегуляції та адаптивності, що суттєво впливає на підготовку та виступи на змаганнях. Отримані здобувачкою дані свідчать, що використання комплексного підходу до підготовки, зокрема її видів - фізичної, психологічної та технічної, сприяє успішній реалізації можливостей спортсменок на змаганнях.

У **п'ятому розділі** «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» представлено узагальнення теоретичного аналізу та результатів дослідження, сформульовані основні його результати, розкрита практична та теоретична значущість проведеної роботи. Вказано зміст та особливості трьох груп даних, отриманих у процесі дисертаційного дослідження: що підтверджують, доповнюють отримані дисертаційні дані, що набули подальшого розвитку та абсолютно нові.

Повнота викладення основних результатів в опублікованих наукових працях. Результати проведених досліджень висвітлені здобувачкою в 18 наукових публікаціях: 5 статей у наукових виданнях з переліку наукових фахових видань України, 1 стаття у періодичному науковому виданні Чорногорії, проіндексованому в базі даних Scopus (Q3); 9 публікацій апробаційного характеру; 3 публікації, які додатково відображають наукові результати дисертації У публікаціях, що підготовані у співавторстві, чітко вказано авторський внесок. У наукових публікаціях автора повною мірою відображено основні положення дисертації без порушення академічної доброчесності.

Основні положення дисертаційної роботи апробовано на XIV–XVI Міжнародних наукових конференціях молодих учених «Молодь та олімпійський рух» (Київ, 2021 – 2023), III–VI Всеукраїнській електронній науково-практичній конференції з міжнародною участю «Інноваційні та інформаційні технології у фізичній культурі, спорті, фізичній терапії та ерготерапії» (Київ, 2020-2023), Всеукраїнській конференції з нейронаук з міжнародною участю, присвяченої 90-річчю від дня народження видатного українського нейрофізіолога академіка Володимира Скока «Ukrainian conference on Neuroscience» (Київ, 2022), щорічних науково-практичних конференціях кафедри інноваційних та інформаційних технологій у фізичній культурі і спорті (2021), кафедри кіберспорту та інформаційних технологій Національного університету фізичного виховання і спорту України (2022-2024).

Недоліки дисертації щодо її змісту та оформлення.

1. На мій погляд детальне описання деяких методик в розділі 2 є зайвим, досить було б посилання на першоджерело, де вони описані.

2. На с.28 вказано, що для дослідження мотиваційно-вольової та комунікаційної сфер, характеру використовували наступні методики (перераховуються). Але серед перерахованих я не бачу методів, які б вивчали зазначені параметри.

3. На с. 79 зазначається : «В підготовчому періоді (1 жовтня 2022 р. – 1 лютого 2023 р.) 21 тиждень, вирішують наступні завдання: 5. Вирішення завдань психологічної та морально-вольової підготовки». Такий поділ завдань некоректний, оскільки моральні якості і воля є психологічними утвореннями та відносяться в психології до явищ, які називаються психічними процесами.

4. На с.130, в першому абзаці підрозділу вказано «Для оцінки психологічного стану спортсменок аналізували такі характеристики, як рівень стресу, тривожності, здатність до саморегуляції та адаптації, емоційний тиск, тривожність, пов'язану зі змаганнями, способи протидії психологічному напруженню, стратегії копінг-поведінки, загальне самопочуття, активність та емоційний стан». Тут відмічається некоректне застосування термінології, яка використовується в психології, а саме: «емоційний тиск», «психологічне напруження», замість яких правильним було б «вплив емоцій на...» та «психічне напруження» (психічні утворення є складовою частиною психологічних утворень особистості).

5. Подібне зауваження виникло по відношенню до термінів, застосованих в табл. 4.10. В класичній психології є «особистісна тривожність» і «реактивна (або ситуативна) тривожність». Здобувачка використовує ще й «змагальна особистісна тривожність», що мабуть повинно означати ту реактивну тривожність, яка виникла у спортсменок вже безпосередньо під час участі в змаганні.

6. Висновок, який робить дисертантка, пояснюючи показники вегетативного коефіцієнту по Шипошу спортсменки К-ко на с.148 невірні. Згідно даних В. Ф. Сопова, норма ВК 1,0 - 1,8. Тому збільшення цього показника з 1,22 до 1,41 скоріше підтверджує стабільність психіки щодо впливу стресових факторів (що далі в тексті здобувачка і зазначає).

Висновок про відповідність дисертації встановленим чинним вимогам. Дисертаційна робота Андрієнко Ганни Сергіївни на тему «Підготовка спортсменок високої кваліфікації в черліденгу до головних змагань року (на матеріалі дисципліни чер-данс-фрістайл-дует)» має достатнє теоретичне й практичне значення, є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке за своїм змістом, обґрунтованістю висновків, новизною отриманих результатів відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (із змінами,

внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 р.) і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт, галузь знань 01 Освіта / Педагогіка.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук,
професор, професор кафедри психології і педагогіки
Національного університету фізичного виховання
і спорту України

Валентина ВОРОНОВА

Проректор з науково-педагогічної роботи
Національного університету фізичного
виховання і спорту України, доктор наук
з фізичного виховання і спорту,
професор

Ольга БОРИСОВА

